

De beide Eemnessen in 1811: naar één gemeente

JAN OUT

EEN STUKJE KRONIEK

Op 1 januari 1811 werd Nederland ingelijfd in het Keizerrijk Frankrijk. Alle Franse wetten en de Franse bestuursorganisatie werden ook hier ingevoerd. Een “maire” komt nu aan het hoofd van de gemeente te staan, daarbij bijgestaan door twee “adjoins” (wethouders); de burgerij krijgt inspraak via de “municipale raden” (gemeenteraad).

Op 3 maart ontvingen de katholieken van Eemnes het bericht, dat Pastoor Haag was overleden. Hij werd op 7 maart 's morgens om 8 uur in de Hervormde Nicolaaskerk van Eemnes-Buiten begraven (vooraan op de 2e rij, graf no. 7) Zijn opvolger werd de pastoor van Mourik, Theodorus van Dijk, een pater Franciscaan.

Op 1 juli werd bakker Krijn Perk gekozen tot maire en Pieter Huijsman tot adjunct maire. Een schrijven van hogerhand verzocht echter de oude maires tijdelijk nog te handhaven, hetgeen ook hier gebeurde.

Municipale Raden werden: Pieter Niesen, Bessel Bijtel, Cornelis Eek, Willem Pas, Pieter Schothorst, Cornelis Hagen, Evert Damen, Jan van Essen Gzn, Teunis Blom en Hendrik van de Kuijnder.

Op 8 augustus ontving de maire bericht, dat er voor langere tijd een compagnie van het 124e regiment Infanterie hier zou worden ingekwartierd. De bevolking zal er niet blij mee zijn geweest.

De protestanten van Eemnes Buiten vierden op 11 augustus feest. Een nieuw orgel, vervaardigd door H. Knipscheer, werd in de Nicolaaskerk in gebruik genomen. 's Middags was er een orgelconcert door de (blinde) toonkunstenaar D. Brachthuizen. In een krantenbericht daarover werd nadrukkelijk vermeld, dat de aanschaf de instemming van de ambachtsheer Johan Sebastiaan van Naamen had. Misschien was dit een aansporing: een half jaar nadien schonk deze een som van 500 gulden voor het nieuwe orgel!

Op 30 september ging er een verzoek aan de burgers van Eemnes om bij het komend bezoek van de keizer, de grootste monarch ter wereld, hem met hoogachting te ontvangen en geen ongeregelheden als geschiet of het afsteken van voetzoekers te doen plaats vinden.

Ofschoon de mythe bestaat, dat de keizer met zijn vrouw Marie Louise niet Eemnes, maar wel Baarn bezocht zouden hebben, destijds uitgebreid beschreven door de Baarnse schoolmeester T. Pluim, is bij nader onderzoek gebleken, dat dit bezoek nooit heeft plaats gevonden. Pluim schreef: “Op 29 oktober was het zover.

Heel Eemnes was uitgelopen richting Groeneveld, waar de keizer en zijn vrouw, Marie Louise, zouden passeren op weg naar een wapenschouw op de Leusderheide. Vanaf Hilversum gingen zij via Baarn naar Soestdijk en verder. De in Eemnes geboren Baarnse maire, Frans Pen, hield op de Brink in Baarn een toespraak in het Frans." In werkelijkheid waren hunne Majesteiten op 27 oktober vanuit Rotterdam naar Het Loo vertrokken. De volgende dag was Napoleon in Deventer, waarna hij naar Zwolle reed. Daar overnachtte hij in een hotel. Op 29 oktober inspecteerde hij er troepen dienstplichtige soldaten, waarna hij naar Het Loo terugkeerde.

21 oktober: Om de kosten van de administratie te verlagen wordt op voorstel van gouverneur-generaal Lebrun bij Keizerlijk Decreet het aantal gemeenten in het gewest Utrecht teruggebracht van 151 naar 55. Eemnes-Binnen en Eemnes-Buiten worden samengevoegd; de buurgemeente Baarn wordt vergroot met Eembrugge en De Vuursche. De nieuwe gemeente Eemnes telt 1148 inwoners: Eemnes-Buiten 816 en Eemnes-Binnen 332. De totale oppervlakte bedraagt 3107.45.66 HA.

23 oktober wordt de laatste begroting voor Binnen- en Buitendijk afzonderlijk vastgesteld. Maire Pieter Huisman (dezelfde voor beide Eemnessen) houdt een register bij van alle door de gemeente gedane publicaties.

5 november: Een aantal 20-jarigen moeten het keizerlijk leger in. Op keizerlijk bevel worden de weesjongens tussen 15 en 19 jaar gevorderd om dienst te nemen in het leger; dat zijn er drie in Eemnes. Vermoedelijk zijn zij echter niet alle drie in actieve dienst getreden, want een jaar later wordt één van hen opnieuw opgeroepen bij de lotelingen van dat jaar (je kon als dienstplichtige ook "vrij" loten!). Keizer Napoleon is bezig een grote legermacht op te bouwen om in de toekomst een veldtocht naar Rusland te houden.

Op 18 november was er een belangrijk keizerlijk besluit. Heel Nederland kreeg een Burgerlijke Stand. Iedereen moest vanaf nu een vaste achternaam hebben, die maar op één manier geschreven mocht worden. De eerste jaren van de burgerlijke stand (1811-1813) werden alle akten in het Frans opgemaakt. Daarbij werden ook de voornamen verfranst. Als een vader aangifte deed van de geboorte van zijn zoon Jan of Johannes werd deze in de geboorteakte Jean genoemd. Hij zou deze voornaam zijn hele leven houden! Taalverwarring alom! De invoering van de Burgerlijke Stand was niet populair omdat men daarmee controle op de militaire dienstplicht vreesde. Niet alle gegevens uit die jaren zijn betrouwbaar: er was nogal wat sabotage. Ook dwaze namen werden soms aangenomen als Poepjes, Naaktgeboren e.d. Vanaf 1814, wanneer het Frankrijk is bezweken, zijn alle akten Nederlandstalig. Het duurde echter nog tot 1825 totdat de Burgerlijke Stand goed was ingevoerd.

DE SAMENVOEGING VAN BEIDE EEMNESSEN

Eind december: de maire van Eemnes, Pieter Huisman, ontvangt een schrijven d.d. 27 december van de onder-prefect Snouckaert over de samenvoeging van Buitendijk met Binnendijk en de benoeming van een bestuur. Als gemeentenaam wordt Eemnesse genoemd!

No. 865

N° 9

AMERSFOORT den 27 December 1811

De Onderprefect van het Arrondissement Amersfoort
aan Den Heere Maire van *Eemnesse*

Myn Heer de Maire!

Het Keizerlijk Decreet van den 21^e October 11 heeft het getal gemeentens van dit Arrondissement bepaald. Ingevolge dit Decreet is uwe gemeente vermeerderd met dien van beide Eemnessen. Welke bij de eerste ingelijfd zijn, en nu eene gemeente uitmaken onder den naam van Eemnesse. Deeze Inlijving heeft eene nieuwe organisatie in het bestuur veroorzaakt, ingevolge van de welke bij Besluit van Mijn Heer de Prefect dato den 19 December benoemd zijn

<i>Tot Maire</i>	<i>De Heer</i>	<i>Pieter Huisman</i>
<i>Tot adjunct Maire</i>	<i>De Heer</i>	<i>Krijn Perk</i>
<i>Tot Municipale Raden</i>	<i>De Heeren</i>	<i>Pieter Niesen, Bessel Bijtel, Cornelis Eek Willem Pas, Pieter Schothorst Cornelis Hagen, Everard Damen Jan van Essen Gzn, Teunis Blom Hendrik van de Kuijndert</i>

De Onder-Prefect voornoemd
Snouckaert

*UE= geliefd dit bestuur op den 1e Januarij te
installeeren en een eed te nemen en mij daer
van proces verbael in te zenden.*

HET VERVOLG

Op 1 januari 1812 werden alle bestuurders beëdigd. Eén van de eerste acties van het nieuwe gemeentebestuur was het aannemen van een resolutie betreffende de bijzondere schoolorder (reglement) en de oprichting van schoolfondsen.

In het hele departement werd deze schoolorder ingevoerd. Uit het op te richten schoolfonds moest de schoolmeester per kwartaal zijn salaris uitbetaald krijgen. Er moesten hier twee schoolmeesters zijn: één voor de midden- en noordwijk (Buitendijk), één voor de zuidwijk (Binnendijk). Geen verandering dus, maar voor beide scholen moest ook één ondermeester, de Franse taal kundig, worden aangesteld. Deze zou 's morgens in de ene school, 's middags in de andere school "de des-beerende jongelieden en kinderen" Franse les geven! Het traktement van de schoolmeesters bleef hetzelfde als in 1811: f 12 per maand. De schoolopziender (inspecteur) kreeg hiervan bericht.

Op 22 januari kwam het bericht, dat Z.M. de Keizer wilde dat er een nieuwe kaart van de gemeente gemaakt werd. Dit is het begin van de kadastrale registratie. Sindsdien wordt het register van eigendomsovergangen bijgehouden (in de Dienst Kadaster en Openbare Registers: no. 480 Eemnes 1812-1817 gebouwd; no. 481 Eemnes 1812-1819 ongebouwd).

Opnieuw werden er jongens opgeroepen om te loten voor inlijving in het leger. Van de elf 20-jarigen moesten er 7 datzelfde jaar in dienst. Arme soldaten: in september/oktober begon de grote veldtocht van Napoleon tegen Rusland. Het eindigde op een grote nederlaag: duizenden kwamen op de terugtocht door ontberingen om. Een zestal Eemnessers keerde nooit terug en was in Rusland of elders gesneuveld.

Van 8 tot en met 18 september a.s. kan iedereen in Eemnes gaan genieten van de Feestweek! Het Feestcomité gaat ons weer een afwisselend programma voorschotelen rond het thema:

"Binnenstebuiten".

Het is dit jaar precies 200 jaar geleden dat de vroegere gemeentes Eemnes-Buiten en Eemnes-Binnen werden samengevoegd tot één gemeente Eemnes. In dit artikel wordt verteld hoe dit tot stand kwam en hoe de situatie in Eemnes was in 1811 en 1812.

EIND VAN DE 'FRANSE PERIODE'

Na de nederlaag ging het gewone leven hier zoals voorheen. Op 15 augustus 1813 werd het gemeentehuis geillumineerd vanwege de verjaardag van de keizer; kosten f 13.40. En op 26 september moest er gebeden worden en in de katholieke kerken een Te Deum worden gezongen. Dit vanwege een overwinning van het leger van Napoleon op 26 en 27 augustus!

De ommekeer kwam na 19 oktober. In de grote en definitieve veldslag bij Leipzig werd Napoleon verpletterend verslagen. Franse soldaten werden grotendeels uit Nederland teruggetrokken. Prins Willem Frederik keerde uit Engeland terug naar Nederland (zijn vader stadhouder Willem V was toen al overleden). Op 30 november 1813 kwam hij aan op het strand van Scheveningen. Na 18 jaar zette Willem Frederik weer voet op Nederlandse bodem. Hij werd de eerste koning van het koninkrijk der Nederlanden: koning Willem I.

Niet alle Fransen keerden zonder slag of stoot naar Patria terug. De vestingsteden Amersfoort en Naarden hielden lang stand; Eemnes kreeg te maken met schietgrage troepen die zich tussen deze plaatsen verplaatsten. Ook waren er plaatsgenoten bij beide partijen betrokken: belegeraars en belegerden. Pas op 12 mei 1814 trokken de laatste Fransen zich terug. Op 31 mei 1814 werd officieel de vrede gesloten tussen Frankrijk en de andere mogendheden. Op maandag 13 juni werden in Eemnes en elders de klokken geluid en werd er gevlagd. De rust was weergekeerd.

Zie ook: <http://www.historischekringeemnes.nl/> :Kroniek van Eemnes.

OPROEP

Hengelsportvereniging FLEVO

Volgend jaar viert de Hengelsportvereniging FLEVO haar 50-jarig bestaan. Het plan is dit najaar een kleine expositie over deze periode samen te stellen. Mocht u nog foto's, herinneringen of anekdotes hebben, dan zouden wij daarvan graag gebruik maken.

Jan van Wijk, voorzitter H.S.V. Flevo, tel. 035-5314689